

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvu sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cenovni inšertatom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. — Telefon št. 220. —

1. številka

Maribor, dne 5. januarja 1922. 1921/22.

55. letnik.

Visoki davki.

Njake ne more našemu kmetškemu ljudstvu očitati, da ne bi vršilo svoje dolžnosti napram domovini — državi. Noben verižnik, noben vojni dobičkar ne doprinaša danes tako velikih žrtev na oltar domovine, kakor ravno naši kmetijski davkoplačevalci. Liberalci, sodrug naših slovenskih demokratov, finančni minister Kosta Stojanovič, je preko narodne skupščine potem navadno papirnate naredbi povišal zemljiški in vse druge davke našemu kmetškemu ljudstvu. To zvišanje je tako visoko, da kmetiču kar lasje vstajajo po koncu, ko dobiva dan za dnevom nove opornice, predpise in rubežne od davčnih oblasti in davkarit. Zvišanj zemljarine, ki jo je uvedel liberalci, Stojanovič, ni v nikaki primeri z dohodki kmetijskih posestev. Marsikater kmetič in bajtar si mora sedaj sred zime najeti za drage obresti dolg, da plača davke. Nobena prošnja, noben priziv ne pomaga nič. Se odloga ti ne dajo. Listi poročajo, da bodo morali davkoplačevalci odrajtati davke, ki si plačljivi še le do konca meseca maja. Če v prvih 14 dneh leta 1921! Kje naj vzame kmetič, bajtar ali mali občini sedaj, ko ni nobenih dohodkov, tako ogromne svote?

Kaj pa porečejo gospodje samostojneži k temu? V Beogradu sedijo njih poslanci, a ne rečejo ne čev in ne meč v obrambo našega ubogega ljudstva. Zakaj ne zinejo v tem oziru nič za naše kmete? Ker ne smejo! Ker so pod komando demokratičnega bankirjev, čijih glavni namen je nažgati velika bremena manj premožni in slojem in ščititi bogate banke, verižnike in

liberalne vojne dobičkarje. Zato ne rečejo nič, ker vodja slovenskih samostojnežev dr. Vošnjak sili v vlado, ker bi rad postal minister.

Marsikateri kmetijski volilec je ob volitvah stopil na stran Samostojnežev, ker so mu agitatorji te stranke obljubovali vse, kar je kdo želel. Ko so dobili vaše glasove, sedaj pa vam kažejo figo. Dosegli so poslansko čast in plačilo in to jim je dovolj. Ravno enaka nebesa kot samostojni so obljubovali volilecem rdečkarji — socialisti! Njih poslanci so šli v Beograd, tam prisegli, a kaj jim naprej mar beda ubogega ljudstva!

Mi pa pravimo: Način odmerjanja davkov in plačevanja istih se mora spremeniti, če hoče imeti država zadovoljnost med prebivalstvom. Naj obremeni država z visokimi davki pred vsem one ljudi, ki so si med vojno in po vojni nakupili milijone. Tukaj pa je naj pritisne prav neusmiljeno svoj davčni vijak, pa bo imela takoj dovolj lepih dohodkov. Da bi pa morali ravno nižji sloji limati finance, ki so jih polomili liberalni ministri, to pa vendar ne gre! Davki se naj pravično porazdelijo na vse sloje in vse pokrajine naše države. Ko bo ljudstvo videlo, da vlada obremeni predvsem one, ki lahko plačajo in da šči in nižje sloje, med katere spada pred vsem kmet, delavec, obrtnik in nižji uradnik, bo ljudstvo tudi zadovoljno z upravo.

Moja želja je, da se še tudi drugi glasite k temu poglavju.

Davkoplačevalci, ki moram za posestvo 5% orala plačati nad 1000 kron davka.

Za gospodarsko osamosvojitvev.

Spomnimo se gospodarskega položaja našega kmeta in malega posestnika v času tik pred vojno. Po zaslugi naših zadrug sicer ni prišel lahko v pest denarnim oteruhom, ampak si je mogel dobiti primerno in ceno posojilo v naših posojilnicah. Ker pa no benemu gospodarju ni mogoče izhajati s posojili, to je pasivami, je moral tudi naš kmet spraviti svoje imetje, svoje pridelke v denar, ki je bil takrat skoro edini kupčijski posredovalec v malem. Osobito ga je rabil za plačilo davkov in nakup svojih potrebščin.

Pa je pa prišel kmet do točke, katere ni mogel preiti, brez občutne gospodarske škode. Mestno prebivalstvo in delavstvo je sicer kričalo, kmet je oteruh, pa vseeno bežalo z dožela. Kmet pa je bil v resnici siromak. Večinoma na njegov račun so nešteti tni

prekupi in mešetarji dobro živeli, ne številni veletrgovci in tuji židovski spekulanti takorekoč na njegov razidali hiše in palače. Pravim večina, ker drugi stanovi so imeli že svojo organizacijo, ki so se potegovale za dobrobit in pravice svojih članov. Naš kmetovalec pa je bil, ne da bi se za vedal, gospodarsko zaslužjen. In ti čut služništva, podrejenosti in odvisnosti, ta njegova stanovska nezavesi mu je prešla že v naravo tako, da se je mnogi tudi danes še niso iznebili.

Posestnik nikdar ni imel prilike, da bi sam narekoval ceno svojim pridelkom. Bil je na milost predan svojim izkoriščevalcem, ki so iz tega kovali kapital v njegovo škodo. Iz tega položaja so mu v izdatni meri pomagale naše nabavne in gospodarske zadruge.

Piruhi.

Spisal Jos. Premk.

Skoro zunaj vasi je stala Žungarjeva hiša, nekoliko v bregu, tako, da se je videlo čez vso vas in še daleč tja po okrajni cesti, ki se je vila med zelenimi travniki, kakor bela kača.

Stari vaščani so govorili — no pa morda ni bilo res; zanikati sicer ne morem, trditi pa tudi ne, pravili so namreč, da je bil ded Žungarjevega gospodarja takorekoč — berač in še večji nepridiprav, potepuh celo in rokvnjač.

Malo je po naši domovini rokvnjaških potomcev, ampak o Žungarju se je govorilo tako. Bajtar je bil in rokvnjač — rokomavh, ki je ukradel, kar je dosegel — tako je vedno dejal stari Jernej. Rirokvnjačil je denar, potem pa je zidal tisto hišo zunaj vasi, ker ga je bilo bojda sram prebivati med spočobnimi in poštenimi sovaščani.

Drugi so govorili prav tako, a veliko jih je zopet bilo, ki niso vedeli o Žungarjevih prav nič slabega.

Naj že bo preteklost Žungarjeve rodovine taka ali aka, resnica pa je,

da je bila Žungarjeva Rozalika tako zalo in brhko dekle, da bi bila vsaka rada zamenjala svojo lepoto z njo, pa da so bili njeni dedi in očetje sami rokvnjači.

17 let je imela takrat Rozalika. V lice je bila nekoliko zagorela, a izpod gostih, črnih obrvi je metalo nevarne puščice dvoje velikih in tako zagonetno globokih oči, da se ni kmalu rešil, kdor se je zagl dal vanje. Daleč naokrog je slovela Rozalikina lepota.

Pred cerkvijo so jo ogovarjali vsaki fantje kar vpricho svojih ljubic in marsikdo je stopil za njo, a vrnil se je žalosten: Rozalika je bila ponosna. Ponoči pa so pod njeno okno kar romali; drug drugega so podili s poleni in gorjačami.

Ako se je zgodil kak pretep, bilo je gotovo v bližini Žungarjeve hiše, tako da je naposled morala pobegniti Rozalika pred sitneži in podstrešno je bico. Ampak tudi to ni dosti pomagalo. Od vseh krajev in koncev so priromale lestve tja do podstrešnega okna, kjer so cveteli tisti lepi nageini. Vsak je prišel s svojo lotrico in nekoč se je zgodilo, nad čemer se je razun deklet smejala vsa vas: fantje so

Istih zasluga je, da se danes vzdržuje prodajna cena poljskih pridelkov na sedanjih srednji višini, ne morda, ker so organizirale ves nakup, kar bi bilo edino pravilno, pač pa so uspešno konkurirale s krajevnimi nakupovalci

Kako bi izgledala stvar v nasprotnem slučaju, nam kaže najbolje primer, ki se je dogodil v nekem kraju. Ondotna zadruga je vsled prenapolnitve prostorov uknila nakup gotovega pridelka za 14 dni. Že so izrabili gotovi ljudje to okolnost, da so plačevali kmetom, ki se pripeljali blago od daleč v dobri veri, da se dobro plača, do 50% pod dnevne ceno. K temu je nepotrebna vsaka opomba.

Obeta se nam doba v najbližji prihodnosti, ko bo konkurenca velekapitala onemogočila malega trgovca sploh. Se manj bo pa mogel z istim konkurirati kmet kot posestnik. Ne smemo sedaj preiti dejstva, da smo v agrarni državi. Naš posestnik težko ali pa sploh ne bo mogel tekmovati s ceno poljskih pridelkov iz rodovitnejših delov države. Na površju bo se mogel vzdržati le, če se gospodarsko združi. Mnogo je naših posestnikov,

ki uvidijo potrebo skupnega nastopa, svojo korist in gospodarsko možnost v organizaciji doslej razcepljenih in zato tako malo upoštevanih kmetijskih moči. Zal pa, da je število onih, ki v svojo škodo nočejo razumeti položaja, še dokaj večje.

Pravijo, da smo agrarna država in vendar je kmetijski edini stan, ki se ga smelo trdim, najmanj upošteva in ne more udeležiti svojih teženj nasproti vsem drugim stanovom. Spominjam, da se je onemogočila Središnja zadruga, ker bi s svojim nam nom posegala v račune nekaterim mogotcem.

Dolžnost vseh naših zavednih mož bo, pojasnjevalno vplivati na svoje sede, da se gospodarsko osamosvojitve potom združenja. Zanesimo se na svojo lastno moč, ker če bomo čakali dobrot, katere bi nam delili drugi, bomo bridko razočarani, kakor smo bili že nešteto krat. Ne glejmo brezdelno naših zadrug pri njih razvoju, ter čakamo od njih koristi, predno smo sami sploh ganili s prstom! Podpirajmo že sedaj naša podjetja in zavode, da bo jih našla kriza, ki bo nastopila neizogibno, močne in nerazrušljive. Takrat bodo iste zadruge naš ponos in tudi naša korist.

Politični ogled.

Jugoslavija. Radikalnemu tarosti Nikolu Pašiču je poveril regent nalogo, da sestavi novo vlado. Prvi poizkus za sestavitve nove vlade je Pašiču ponesrečil, v drugič mu je uspelo, da sta se pobotali najmočnejši politični stranki: radikalni in demokrati, katerih zastopniki tvorijo novo vlado. Pod predsedstvom Pašiča že imamo danes novo beograjsko vlado, ki obstoji iz 6 radikalnih ministrov, 5 demokratov in 2 muslimanov. Ministrstva verstva, ishrane in za javna dela pa še čakajo nezasedena za razne klube, ki bodo še stopili v vlado. Nova vlada je prisegla regentu in je že imela prvo sejo 3. t. m. — Poslanci, ki so se mudili na božičnih počitnicah, bodo začeli zborovati v konstituenti 12. t. m. — Beograjska vlada je tudi zelo ostro nastopila proti komunistom po celi Jugoslaviji. Govori in piše so, da so nameravali komunisti vreči našo vladarsko hišo, pomoriti in odstraniti ministre ter druge politične vplivne osebe, da pomorejo do vladne sovjetom po ruskem načinu. Vlada je prišla na sled temu prevratnemu gibanju komunistov, zaprla glavne kolovodje tega gibanja, ustavila vsa komunistična glasila in zaprla zborovalne zborovalne prostore komunistov. V Beogradu samem je bilo dosežaj are-

tiranih 150 oseb. Veliko komunistov se je ustrašilo tega resnega nastopa vlade in kar trumoma zapuščajo komunistično stranko.

Italija. D'Annunzijeve samoderžne slave na Reki je konec. Italija je poslala, da izpolni mirovno pogodbo z Jugoslavijo, proti Reki generala Caviglia, ki je prijel d'Annunzija iz suhega in morja. Prišlo je med italijanskimi četami in d'Annunzijeveimi legionarji do srditih bojev, ki so zaufevali več smrtnih in ranjenih žrtev na obeh straneh. Ko je d'Annunzijo uvidel premoč, se je udal, odstopil od svoje kvarnerske regence in novejša poročila pravijo, da je pobegnil iz Reke na aeroplanu v Avignon na Francosko. Za d'Annunzijem je prevzel reško vlado občinski svet, ki se je udal na vse zahteve, katere je stavil general Caviglia zastran predaje mesta. Za d'Annunzijem so se podali tudi seve njegovi legionarji, ki so se odpeljali iz Reke proti Trstu. — Vso od Italijanov zasedeno ozemlje, ki pripade po mirovni pogodbi naši državi, bodo Italijani zapustili 10. t. m.

Avstrija. Poslaniška konferenca v Parizu zahteva od Ogrske, da do Sv. Treh Kraljev preda Avstriji vso zapadno ozemlje, ki je priznano po mirovni pogodbi Avstriji. — Ze-

s stepli, a v tistem hipu je nesreča prinesla mimo hiše dva orožnika, da so fantje pobegnili; zjutraj pa so gledali vaščani Žungarjevo hišo zabarikadirano od mnogih lestev in dosti so imeli posla gospodarji, da so si izbrahi zopet vsak svojo.

Ali ko so naposled uvideli, da je Rozalika le neizprosljiva, so jo nekoliko opustili, a skrivoma je še marsikomu hrepenelo srce tja v Žungarjevo hišo ...

Naposled pa se je zvedelo, da Rozalika vendar ni taka, kot se je mislilo, ampak da jih je zavračala same radi tega, ker je že imela svojega fanta. To jih je razjezilo tem bolj, ker ta France, ki ga je ljubila, ni bil iz njihove vasi, ampak iz sosedne, dasi je bila vse ena fara. Tudi ni bil bogve kako premožen, a lep fant je bil, to se mu ni moglo odreči — in to je bilo Rozaliki vse!

Ljubila sta se na tihem že skoraj eno leto, dasi sta se sestajala redko. Ali Rozalika je že dobila vzrok, da je pohitela iz polja bolj ob njhjav, kjer je delal France, ta pa je tudi mnogokrat v jutru, ko je šla Rozalika po vo-

do, prihital v to vas in čakal pri studencu gori v rebru skrit v grmovju. Težavna je bila taka skrivna ljubezen, a zaradi tega bolj sladka ...

Tisto leto pa je moral na jesen k vojakom. Kratko je bilo slovo, tam za kupom snopov sredi polja, a zato je bilo v srcu tem večje hrepenenje po skorajšnjem svidenju ...

Dolga je bila potem tista zima in zelo ji je bilo dolg čas po njem, skrbelo jo je — kako se mu neki godi pri vojakih ... Pisal ji je štirikrat, pa ko so zopet ozeleneli traniki in je prišla pomlad, je dobila od njega dolgo pismo:

„O Veliki noči pridem gotovo na dopust. Teško že čakam tistega vselega časa, ko bom poženkljal ob tvoji strani tam na vasi vpricho fantov s svetlo, dolgo sabljo. Vedno še mislim nate, Rozalika! Kadar sem najbolj žalosten, pa pogledam v svoj kovček, kjer še vedno hranim tisto rdeče cukrano srce, ki si mi ga prinesla od Sv. Valentina. Ali še voš, kak listek je v sredi? Dušo, srce, vse bi ti dala Tebe edino ljubeča Rozala: (Konec prih.)

MALA OZNANILA.

Posestvo srednje velikosti ali gostilna pri cesti se vzame v najem. Naslov v upravnishvu lista. 1060

15 lit. mleka dnevno išše zavod Prešernova ul. 6. Mrb. 1057

Posestvo v dobrem stanu, v lepem prijaznem kraju na prodaj, deset orolov zemlje. Hiša in gospodarsko poslopje je v dobrem stanu. Cena se izve pri posestniku Fr. Žišt v Gladomesu pri Sv. Vencelju, Sl. Bistrica. 1-2 1061

Zaradi bolezn se prodaja 1 velika kredenca za obednico za 2000 K, 1 fina kredenca za kuhinjo za 1800 K, 1 velike stojče zrcalo na kolcih za 3200 K. Ogleda se v Mariboru, Tkalska cesta 9, od 10-12 ure. 5

Suknja, dolga, črna, simaka, moška se prodaja Frankopanova ul. 37, Marib. 1058

Pozor! Pe ceni na prodaj: razna moška, ženska in otroška obleka, klobuki, čevlji, bluze, kostumi, jopice, plašč-obleke, bela obleka, zimski in gumijevi plašči, lampasi, jabsalne hlače, salonske obleke, krasne in navadne kožuhaste plašče, suknje in hlače iz unaja, gamaške, servijete, snežne avbe, trikot perilo, namizno perilo posteljno perilo, prtiči, sastori, razna kuhovina, kuvert-odeje, namizni prti, pohištvo za spalne sobe, staro pohištvo, omare, salonske mize, kuhinjske mize, koci, konjske odeje, vosičke, otroške košare, bolniški stolec, fotelje, blazine, lepe preproge, podobe, zrcala, svetilke, svečnike, žepne ure, verižice, ure na nihala, razne prstane, uhane, zapestnice, bisere, razna šmitovanjska darila, pisalni stroj, torbico za akte, lovsko torbico, rečna dela, gramofone, fotografske aparate, daljnogleda, citre, sekirice, kajige, otroške b'če, in razno drugo. J. Schmidl, Maribor, Koroška c. 18-I. 1

Glasovir, podolgast, dobro ohranjen, s 6 oktavi, masjka mu le par strun in uglaabe, je za izredno nisko ceno 600 K na prodaj pri Ivanu Srebotnik, organist v Zavodnjem, pošta Šoštanj. 1-2 5

Potrebujem za posestvo na Pohorju majerja za opravo živine in voženj. Zakonska brez malih otrok imata prednost. Dam času primeren lep nasledek v demarju in po dogovoru popolno hrano ali nivo in deputat in na zahtevo tudi obleko in obutev. Kdor hoče službo sprejeti naj mi piše takoj ali pa naj v prih. tednu osebo pride v mojo stanovanje v Mariboru, Krekova ulica št. 8, I. nadstropje. Dr. Franc Glančnik. 4

Hiša se prodaja v Studencih pri Mariboru, Limbuška cesta 29. 2

Mlad mizarski pomočnik išče službe. Naslov pove upravnishvu. 3

Ženska obleka na prodaj. Vpraša se v branjariji, Koroška cesta št. 50. Maribor. 6

Proda se ali pa zamenja: težji kmetijski voz, dvovprežni, lahke sani, dva para konjskih napravah komatov, več kg konjskih podkev, sani za drsanje drv. Kupim več panjev čebel. Leopold Stemberger, posestnik, Gabrovlje št. 24, p. Konjice. 1-2 7

Fizol, pšenico, rž, ter sploh se kupi in plača najbolje trgovina s deželnimi pridelki Josip Šerec, Maribor, Aleksandrova c. 57

Tovorni ayto. Gospodarska zadruga v Gorah Radgoni ima na prodaj tovorni ayto znamke „Eaba“ s 40 HP. Ayto je v popolnoma breshibnem stanju in na ogled pri tvrdki „Melistropa“ v Mariboru. Natančnejše podatke daje ravnateljstvo zadruga. 1064

Vinogradniki pozor! Na obo cepljene trte se na prodaj in sicer najbolj rodovitne vrste. Bela šmarznica in sicer necepljena, ki pa jako bogato rodi. Kd ur si hoče naročiti lepe in močne cepljene trte, naj se takoj oglasi pisмено ali ustmeno pri Francu Slodnjak, trsničar pri Sv. Lovrenu v Slov. gor., p. Jurčinci pri Ptobja. Cena trtam pe dogovora. 1018

Šafer, kateri se dobro razume pri poljedeljstvu in živinoreji, se sprejme z 1. pr. sincom. Ponudbe s spričevali, navedbo dosedanjsega službovanja in označbo zahtevane plače na Peter Majdič, Celje. 1007

„Slovenski Gospodar“ naj bo v vsaki hiši!

Samo 1 minuto hoda

imate od kolodvora pa do špecerijske trgovine

FRECE & PLAHUTA, Celje

Aleksandrova (prej Kolodvorska) ulica 7.

Vedno sveže špecerijsko in kolonijalno blago

POZOR! Mlinarji, kmetije, stavjetniki, dobite vsakovrstne žične mreže

za poljedeljstvo v trgovini za košare in rešeta SAMO PRI JOSIP ANTLOGA, Maribor TRG SVOBODE (Sofienplatz). Tamka se sprejemajo tudi vaa v to stroke spadajoča popravila. Plamenim vprašanjem je priložiti znamko sa odgovor. 928

G. ROTH

delniška družba.

Oddelek tovarna za stroje DUNAJ, Erdbergerlande 28 c-34 c.

Hidravi.

naprave za stiskanje OLJA

za poljedelske obrate. Poseje v 10 urah od 250 do 1800 kg semenskega zrnja.

TOVARNE:

Dunaj-Liesing, Dunajsko Novo mesto-Felizdorf.

1-3 917

Pristna in zelo močna črna in bela DALMATINSKA 892

VINA

se dobijo po zmernih cenah samo pri dalmatinski zalogi

Ivan Matković, Celje Glavni trg 8. Posebna črna vina za slabokrvna.

Naročajte Slov. Gospodar.

Umetnagnojila

kalijeva sol, kostna moka, kostni superfosfat itd itd.

: dobavlja najkulantneje :

VINKO VABIČ ZALEC SLOVENIJA 970

Zaktovalje proudbu sa vago isko, polvagonsko in manjše množine

Med. univers.

dr. Franjo Jankovič

ordinira, razen nedelje in praznikov vsaki dan od 11. do 13. ure 1045

v MARIBORU, Prešernova ulica št. 4/1.-2.

POZOR! POZOR!

Ne zamudite prilike

ogledati si novo urejeno manufakturno in modno trgovino

DRAGOTIN SIREC, CELJE, Cankarjeva ul. 4

Slav. občinstvu in trgovcem vljudno naznanjam, da sem otvoril popolnoma novo urejeno trgovino z manufakturnim in modnim blagom. Založil sem isto, z ogromno množino krasno sortiranega inozemskega blaga, po čudovito nizkih cenah. Za naklonjenost se conj. odjemalcem priporočam, zagotavlja ob prijazen in solidno postrežbo z odlič. spoštov. Dragotin Sirec.

VEDNO NOVOSTI! KONKURENČNE CENE!

Etagere za kuhinje

elegantne garniture z napisi.

KARBID,

krasne karbidove svetilke, kuhinjska posoda vseh vrst na debelo po tovarniški ceni v želez. veletrgovini IVO ANDRASIC, MARIBOR, VODNIKOV TRG št. 4.

NAZNANILO.

Tvrška NARAT & ŽURMAN pri Sv. Križu tik Rogaške Slatine in v Ratanski vasi naznanja, da sta se nje družabnika razdružila Tvrška se glasi od sedaj naprej:

JANKO NARAT

trgovina z mešanim blagom in deželnimi pridelki, S. Križ-Rogaška Slatina. 1047

UKAZ

ni ampak ogromen dobiček naredite, ako še danes naročite ilustrovan cenik ali gre-te v veletrgovino R. STERMECKI CELJE, katera je dobila ogromne množine sukna, ba.henta, volne, eefirja, draka in raznega manufakturnega blaga iz inozemstva ter prod-ja po čudovito nizkih cenah. 952

Slovenci širite naše liste!

Inserati v Slovenskem Gospodarju imajo največji uspeh!

DANICA

KREMA ZA obuvalo

čisti, svetli in konzervira kožo

PROIZVAJA: 921

„SLAVIA“ tvornica keminih proizvodov del. d. ZAGREB, ILICA 213 Brzojavi: CEMIA